

Къде да намеря моята радост? Нека започнем с няколко неща, които хората казват в изповедта. Мнозина казват - нямам радост, не съм доволен от живота си, животът ми няма смисъл и всичко това е така, защото съществува обективен проблем или затруднение. Тоест много хора изразяват този вакуум, който съществува в тях, а именно, че не са доволни в живота си. Други казват- защо Бог не ми дава това, което бих желал, за да се чувствам щастлив? Някаква работа, другар, дете. Много пъти хората имат такива искания, когато доближат Църквата и Тайнството- независимо дали става въпрос за финансов или емоционален проблем или нуждата на съпрузите да създадат дете.

Повечето пъти хората реагират и казват- какъв е този Бог? Мене ме забрави! Не ме чува! Той не иска да бъда щастлив! Не иска ли да бъда радостен? Защо не ми дава това, което искам? Не е ли наш Баща? Човекът реагира срещу Бога, но въпросът в този случай е: искам даровете или Бога? Например някой има някакво желание или нужда и докато очаква да се изповяда, ти му казваш: ела тук! Съществува магически начин и ще имаш това, което искаш! След това той няма да стъпи повторно на изповед, да се доближи отново до Бога, няма да има такъв интерес. Друг се оплаква и казва, че животът му е едно мъчение и терзание, има трудности и казва: не си представях по този начин живота! Нямам ли право да се порадвам дори за миг?

Във всеки случай, човекът не е спокоен, съществува тревога, страх, несигурност, болка и връх на всичко това е страхът от смъртта, защото в крайна сметка всички наши тревоги са скрита агония заради смъртта. Разбира се, някои казват, че ако отидеш в Църквата, ще си радостен, ще намериш радост. Като предложение това е много хубаво, но звучи напълно теоретично. Защо? Защото има много хора, навярно сме мнозинство, които се изморяваме в Църквата, в духовния живот, но не му се радваме и чувстваме, че духовните неща ни изморяват. Има хора, които от малки са в Църквата, и когато минат години, те вече са привикнали към духовния живот, но по погрешен начин, и тогава чувстват отвръщане, умора, меланхолия, досада. И виждаш, че човекът, който от малък е в Църквата, чувства по-малко радост от човека, който никога не е доближавал Църквата. Това нещо означава, че не е достатъчно човек да казва, че е набожен или ходи на църква, защото много пъти той няма балансиран чувства, не може да се радва, не чувства красота в живота и е блокиран. Разбира се, тогава се появява нуждата от

психолозите, за да помогнат на човека да управлява своите чувства и да види какво става с него. Да види своите вътрешни безизходици и конфликти. Следователно, тайната на Църквата не функционира магически, нито пък духовният живот е враг на радостта, както някои смятат, че Църквата не позволява на човека да се радва и радостта почти е отъждествена с греха.

Отсъствието на радост е най-големият проблем на човека. Целият наш живот е структуриран по такъв начин, че да прогоним огорчението, болката, нещастieto, душевната трагедия; нашата цивилизация е основана по такъв начин, че да създаде в нас усещане за лъжлива радост - защото всички живеем в нашето притеснение, скръб, отсъствието на смисъл - и да може човек да забрави себе си. Проблемът - отсъствието на радост и живот - обаче продължава съществува. Това как може да се види? Ако ни се решат всички проблеми, всеки каквото има, тогава ще имаме ли радост? Има хора, които казват: уморих се всичко да ми е наред! Моят живот няма смисъл! Няма изненади в него. Животът ми не е интересен. Все едно и също! Всичко ми е наредено. Изморих се.

Виждаме, че щастливият и нещастният се срещат и имат един и същ общ знаменател, който се нарича отсъствие на радостта, на смисъла. С проблеми или без, човекът не намира покой. Независимо дали ще доближим един човек, чийто животът е почернен от проблеми, или човек без проблеми, ще констатираме и ще усетим едно и също нещо - че не съществува средоточие на живота, няма нещо, което да изпълва сърцето ни.

Съществуват много дълбоки въпроси – доколко е абсурден животът ми? Защо ми е даден животът? Какъв е смисълът на живота?

Тревогата, която човек има, стресът, очевидно не са неговият проблем. Когато някой човек има стрес, тревога, агония, това крие нещо друго. В него нещо не е наред. Той не е намерил своето вътрешно равновесие и реална причина за живот. Ама как да не е намерил? Той ходи на църква! И какво стана като ходи на църква? И стените и столовете са в църквата. Църквата не е само външното събитие, не са стените, тоест дали телесно присъствам там. Доколкото не намираме нещо, което да ни изпълва, ние се гризем с нашата плът, гризем се с нашите черва и това се проявява в характера на човека. Разбира се, ако подходиш психологически, ще намериш някакъв край, но това не ти решава проблема, ако не си се преобразил екзистенциално. Тоест трябва да разбереш кое е твоето място в живота, в тайната на живота, кое е твоето място спрямо хората, които те заобикалят, близък и далечни. И какво очакваш от хората и какво ще им дадеш? Един човек, който е намерил радостта в себе си и изпитва радост от своята вътрешна пълнота, не очаква нищо от другите хора, не налага промяната и не се стресира да променя другите хора. При човека, който вътрешно не е балансиран, този негов вътрешен конфликт и неуреденост се проектира върху другите и това, което иска за себе си, той го търси от другите. Той иска другите да се променят. Той иска другите да се поправят. Затова един човек, който е живял греха и в даден момент влиза в Църквата, бидейки на възраст, обикновено чувства напрежение и стига до фанатизъм и крайности. Това, което той сам се опитва да постигне, иска насила да го наложи на другите и няма мир, разсъдливост и търпение. Човек, който е намерил вътрешен компас и плава в правилната посока на живота, има мир и не чувства вини и стрес.

Да видим как човек може да намери радостта и какво наричаме радост. Радост може да бъде това да стана богат, да намеря хубава работа, да направя хубава инвестиция, да имам добър другар, всичко, което човек може да си представи, но това ли е реалната радост? Две неща определят смисъла на радостта: намирането на най-дълбокия

смисъл на живота и отговорът на въпроса защо съществуваме. Светът ни отправя различни предложения, но нито едно от тях не ни дава пълнота, защото всички неща, което светът дава, са тленни, преходни, със срок на годност. Това, което е ценно и придава реално съдържание на нашия живот и на понятието за радост, е това, което не свършва, не се изразходва и не се изчерпва. Във всички неща от света съществува разочарование: техният край, който прави и най-голямата радост безсъдържателна и несъществуваща. Следователно, радостта, която свършва, е безсъдържателна и затова предпоставка за радостта е тя да бъде нещо, което не свършва. Началото на радостта се намира в реалността, която няма срок на годност и в живота, който няма смърт. Животът, който няма смърт, е живот, който може да ми даде радост. Всичко друго, което можем да си представим, е проблемно състояние. Христовата личност е откровение на този живот, който не свършва. Христос казва- Аз съм Пътят, Възкресението и Животът. Той е Пътят, Животът и Възкресението. Това е реалният живот - този, който носи възкресението в себе си. Тук се предлага нещо друго, което няма срок на годност. Докато търся да намеря живот, който няма срок на годност и е безсмъртен, аз срещам не едно състояние, а Личност- Христос, Който е вечен и прави и мен вечен. Той може да ми дари живот, който не изтлява и не свършва. Той ти казва: за да имаш тази радост и живот, които не изчезват и не се изразходват, дойди да станеш едно с Мене, за да приемеш този живот! Тогава разбираме, че преодоляването на смъртта е връзката с тази Личност. Разбира се, тези неща са много хубави, но доколко са осъществими? Как мога да имам реален опит от тази връзка и тя да не се изопачи в конвенционално религиозно събитие, което, вместо да ме освободи, ме блокира още повече? Както казахме, много хора, докато тръгват с добри предпоставки, накрая се изпълват с голяма скръб, защото са приели предложението на Църквата не като предложение за връзка, която животвори и освобождава, а като формално и юридическо състояние на религиозна рефлексивност.

В агонията на моето търсене констатирам, че има нещо, което ме удивява, и това е Самият Христос, Който не гледа моя грях, падение, сквернота и ми дава любов без граници. Неговите милости са океан. Нашите светци и отци описват Божията милост като безкраен океан, но не защото са прочели това или са им го казали, а защото са го вкусили. Когато нямаме чувство и вкус от Божията любов, не можем да имаме предпоставка и възможност за радост. Констатираме, че Господ иска да ни даде много повече радост, отколкото ние самите искаме. Той лично се грижи за нас и има Свой план за всеки от нас. Този опит, това убеждение създава определено състояние, което ме освобождава. Бог е наш Баща. Молитвата Отче наш е литургичен вик – в хода на св. Литургия завършваме в тези думи- в този израз и възношение: Отче наш!

И тъй, ние имаме Божия сигурност и любов. Бог е наш Баща и няма от какво да се страхуваме. Ако се страхувам и се тревожа, тогава клеветя Бога. Много е важно човек да чувства своето безсилие и грях, но по-важно е да чувства Бог като негов Баща, милост и любов. Тези две преживявания са предпоставки, за да може в него да се получи вътрешен взрив и да се издигне на небето.

Две преживяванията ни спасяват – усещането за нашата греховност и за Божията любов. Нито само едното, нито само другото, а двете заедно, т.е. това двойко чувство е кодът на радостта. Това е пин-ът, който активира сърцето ми и ми дава предпоставки и възможности да вкусвам Божията любов. Имам Личността, Която има живот вечен, дарява ни живота, който не свършва и не угасва, и ни обича безкрайно. Това е

най-осъществимото събитие. Но това чувство, този опит от Божията любов, което е най-осъществимото събитие, не е далеч от нашето всекидневие, а самото мое всекидневие, което се преобразява. Това усещане не засяга един аспект от нашето битие, който се нарича духовен живот: а, хубаво, разбрах се с Бога! Ако имам това нещо, то променя целия мой живот и състояние. Тоест аз съм човек, който нося друг дух и много просто: човек, който се покаява, Божият човек си личи по това дали е радостен. Човекът, който няма радост, живее в греха. Човекът, който няма радост, не е Божий. Моят живот, всички събития в него, радостни и скръбни, са предизвикателства и призив към тази връзка. Тази връзка е смисълът на моя всекидневен живот. Тази връзка ме изкарва от моята изолация и анемичност. Дори да си грешен, отрепка, нещо по-силно от всичко това - въпросът обаче е колко значимо за теб е търсенето на Бога? Колко значима за теб е тази връзка с Бога? И какъв опит получаваш от тази връзка? Ние се забъркахме в някакви психологизми в пространството на Църквата и въз основа на нашето собствено себеоправдание изградихме един духовен живот, който няма връзка с Христос. Искаме да станем добри ей-така, за да сме добри. За нас е по-важно да станем добри човеци, отколкото да възлюбим Христос. За нас е по-важно да смятаме, че сме добри християни, които нямаме грехове, отколкото да намерим Христос, Жадувания. Ние приличаме на двама съпрузи, които изпълняват формално своите задължения, но не са влюбени и не комуникират помежду си. Единият реално не се интересува от другия. При тези предпоставки предпочитам да съм един лош съпруг, който има немощи, но който иска своята съпруга и иска да създаде връзка. Тази връзка, опитът от връзката ще ми даде етос на живота, ще ме научи да живея. Кой ме научава да живея? Не законите, не правилата, не моите страхове, не вините, не ученията, не книгите, а опитът от връзката с Бога. Когато Бог е живот за мене и чувствам Бога като свобода, любов, богатство на милост, но едновременно с това чувствам, че постоянно хуля тази Негова любов с моите грешки, престъпления и грехове, и въпреки това Бог ме приема, тогава, нима е възможно да нямам етос на снизхождение и разбиране спрямо другия? Когато човек вкухва този живот и получава опит от този живот, на него не му е нужен ръководител, който да му казва всекидневно какво ще прави. Защото в него се извайва етос и състояние на живот, където формирането неговото сърце е сигурен знак кога живее в рамките на Божията любов и радост и кога не. Когато някой човек, който дълги години върви по духовния път, но още иска да му обясняват какво трябва да прави до последния детайл, този човек е за оплакване – един безотговорен човек, който никога не е имал опит от живота, от Бога. Ако си вкусил и чувстваш тази радост, тогава знаеш каква духовна полза тази ти носи връзка и радост и не я хулиш. Радостният човек е истинен Божий човек и той може да напредне в живота си, да прощава, да приема и да разбира, да не наранява, да не се потапя във вини, клюки и осъждания. Казахме, че главната причина, поради която съгрешаваме, е отсъствието на радост. Ние търсим радостта по погрешен начин. Човекът, който не е радостен в себе си, се занимава с другите. Всички го дразнят, неоправдават, никой не му отдава значение, никой не го обича. Той се чувства като един мърморко, на когото всички са виновни. Ще видим, че в повечето изповеди човек изразява своите оплаквания, че не го обичат и го онеправдават. Повечето пъти духовникът е като арбитър, който трябва да възстанови една връзка, но връзката не се възстановява с това да обясниш какво е станало, за да анализираш събитията, а се възстановява, когато човек има етос на

радост в себе си. Когато нямаме радост, ставаме комплексари и претендираме за радост от другия, разкъсвайки неговата плът, искайки да го превърнем в наша жертва. Да го направим наш роб, да го направим наш слуга. Каквато и желание имам, искам той да служи на него. Както държа моята ръка и я командвам, както си искам, така искам да стане и този човек. Това крие нашето собствено злочестие и окаяност. Когато това не се получи и тези наши очаквания не бъдат оправдани, тогава започваме да се дразним, да мърморим и да роптаем.

Човекът, който има опит от Божията любов, е свободен и не се наранява, нито се оплаква. Ако видим някой да се оплаква, да е свръхчувствителен и да се наранява, той нищо не е разбрал от Бога. Ама ако си намерил съкровището, тогава какво те интересува, ако другият те леко е онеправдал? И ако си намерил богатството на Божията любов, какво те интересува, ако обичат другия повече от тебе? След като си намерил пълнотата на любовта? Когато я намериш, тогава не си в отбранително състояние и не следиш колко те обича другия, а си в нападателно и динамично състояние и гледаш как да обикнеш и да дадеш на другия. Нашият духовен съд обаче е празен, не е изпълнен с Божията любов, защото много пъти сме блокирани от една религиозната система, която ни представя един лъжлив бог, а не истинския Бог. Вместо да ни представи Бога като Баща, тя ни представя един бог-садист, на когото му харесва и не се насища да наказва хората и да ги праща в ада. Много хора са отгледани в Църквата в една атмосфера на страх, заплахата и вини и имат опит от Бога не като Баща, а като наказващ и отмъстителен бог. Когато живееш в Божието богатство и любов, нищо не те интересува и нищо не ти пречи. Светът до теб загива, а ти вътрешно живееш в своето блаженство. Ти не си безразличен към света, а тази благодат и любов е неуязвима, нищо не може да я уязви, онеправдае и грабне от теб.

Ние се намираме в примката на нашите вини и страх. Какво е вината? – вината е форма на травмизиран и наранен егоизъм. Ама ще каже някой- да, но аз чувствам вина не поради тази причина, а защото оскърбих Бога! - тогава нямаш вини, а имаш покаяние и имаш радост и скръб- имаш скръб, че си наскърбил връзката с Бога, и радост, че Бог отново - както винаги - те приема. Всъщност тази радостотворна скръб утвърждава радостта и живота. Без това усещане и етос обаче човекът е блокиран, уморен, без желание за живот. Той ти казва- омръзна ми молитвата! Омръзнаха ми Тайнствата! Бог нищо не ми говори! Тук носим отговорност. Ако днес Църквата не говори нищо на човека, не го вдъхновява и не свидетелства, че в това духовно пространство намираш истинския живот и радост, за това сме отговорни всички ние. Защото това, което води човека близо до Бога и представлява най-мисионерският акт, не е да развиваме теории и проповеди, а да имаме радост и светлина в нас, и то такива, че другият да казва- какво правиш, бе, детенцето ми, че си такъв? Какво вземаш? Какви хапчета вземаш и си такъв? Кажи и на нас тайната! Тогава ще му покажеш, че тайната е връзката, себепринасянето, любовта и свободата. Както във връзката между съпружките, където няма баланс и децата не вървят добре, тогава какво да им говориш, теории? -че трябва да са добри деца и това е правилно и онова - грешно? Главният и превъзходен начин за възпитание на децата е това, което родителите излъчват – те трябва да излъчват живот, радост, любов. Това трябва да чувстват децата, това да ги възпитава и най-вече ги извайва.

Ние търсим себеоправдание в духовния живот и така вътрешно се погубваме, защото не сме намерили начин да имаме истинна, а не въображаема, връзка с Бога чрез

Как човек може да вкуси радостта? По какъв начин? Какъв е процесът? Първата стъпка е копнежът. Кой копнеж? Тук трябва да уточним нещо. Какво е значимо за нас? Кое е важното за нас? Какъв е смисълът на нашия живот? Защо съществуваме? Там, където е моят копнеж, там е моето сърце. Там е моето съкровище. Това е причината, по която живея. Но дали живея поради истинска причина? Дали живеем, за да срещнем Вечния и Той да ни даде радост, която не свършва, и да вкусим Неговата любов? Или живеем заради краткотрайните неща и сме затворени в тях? Ако аз се тревожа за моя живот, това означава, че Бог не е значим за мен и за моето всекидневие. За мене е по-важно да не се одраска автомобилът ми, да не се развалят тръбите в къщата ми, да не падне лошо детето ми, да се справям финансово в живота ми, отколкото Самият Бог. След това в неделя ще отида на църква, за да облека облеклото на добрия християнин. Къде е нашият копнеж? Един човек, който живее условен църковен и духовен живот, е в много по-лошо положение от този, който е извън Църквата, който търси в други религии, в други философски системи, но търси, защото истински търси Бога. Неговото съкровище е търсенето на истината и някога то ще му бъде дадено. А ние ще корабокрушираме в пристанището.

Нашият стрес и тревога тръгват от това, че нямаме реален копнеж за живот и не сме разбрали кое е значимо за нас в живота. Този въпрос е важен. Кое е същественото в живота ни? Именно то се определя като копнеж. Първата стъпка, за да имам радост, е да имам усещане за моята празнота и да не изпълвам моя живот с всякакъв вид наркотици, а да търся истината. Екзистенциално съм безпокоен, търся истината и не си угаждам. Това е болезнено, много трудно, да имаш копнежа за истината, докато този копнеж – или неговото изпълване - не ти е даден. Много е трудно да задържим този копнеж в нашето всекидневие, ние се самозабравяме сред объркването на живота, сред стреса на всекидневието, сред боговете, които всеки ден създаваме въщи, на работа, в обществото, в Църквата. Всичко това скрива от нас копнежа за истината.

Следва продължение...

Превод от гръцки: Константин Константинов